

Eliášová napodruhé nezabodovala

Zavedená osobnost na české romské kulturní scéně Irena Eliášová vydala pět let po své prozaické prvotině *Naše osada* novou knihu. Je jí novela *Listopad*, zdarma ke stažení na stránkách internetového nakladatelství Kehr. *Naše osada* byla těsně spjata s kořeny Eliášové nejen námětem (jímž bylo dětství hravé romské holčičky Gužky), ale i míšením češtiny s romštinou a autorčinou rodnou slovenštinou. *Listopad* oproti tomu nevyniká v žádném ohledu – tématem ani jeho zpracováním. Očekávání, které autorka vzbudila nadějným debutem, nebyla *Listopadem* naplněna.

Děj krátké prózy se soustřeďuje na postavu Lili – nadpozemsky krásnou dívku, zkoušenou od malička životními rány, ať už jím byly znásilnění v dětství, smrt matky či dospívání u nemilující tety. Lili potřebuje peníze a začne pracovat v nevěstinci. Citově vyprahlá dívka právě na tomto naprosto neromantickém místě propadne kouzlu prvního zamilování. Seznámí se s Tondou, novým muzikantem v podniku, a prožívá první opěťovaný vztah. Když už má naplánovanou budoucnost po jeho boku a vzdá se i své práce v podniku, zjistí, že Tonda má kromě ní i druhý vztah, do kterého zanedlouho přibude dítě. Zbortí se jí svět, ale tím její trápení zdaleka nekončí. Unesou ji liberečtí pasáci, kteří ji nabízejí v českém pohraničí. Zachránit se jí vydá nejen Tonda, jeho dvojče Marek, ale i Liliini homosexuální přátelé a kolegyně z nevěstince. Podaří se jim to, ovšem ne nadlouho. Eliášová znovu trýzní svou hrdinku, přestože čtenář prosí, ať už je po všem. Příběh se uzavírá sentimentem nasáklým obrazem, do kterého zní píseň *Listopad*, jež Lili vždy připomínala radostné chvíle v raném dětství.

Po nastínění děje je jasné, že Eliášová rozšířila repertoár červené knihovny. Učinila tak příběhem založeným, podle slov v prologu, na skutečných událostech, tedy zcela v duchu romské kultury (Alena Scheinostová, *Tvar*, č. 12/13, 13. 6. 2013, s. 23). Ovšem naprosto neromsky se Eliášová vydává do oblasti, která je romským ženám zapovězena – otevřeně píše nejen o prostředí nevěstince, kde Lili pracuje, o jejím sblížení s Tondou, ale i o práci pro pasáky. Činí tak ovšem nikoliv vulgární formou se snahou šokovat, ale s citlivostí ženy, která již oslavila šedesáté narozeniny. Jazyk novely je spisovný, občas naředený hovorovými slovy a obraty, které ukazují, že text napsaný v er-formě už nějakou dobu ležel v šuplíku (například dnešní mladá dívka by nejspíš ideál mužské krásy neviděla v Delonovi).

Listopad vyniká v ponoru do nitra hlavní postavy. Ta ovšem na druhou stranu působí téměř světským dojmem – každý kopanec od života ji činí ještě laskavější a pokornější. Stejně tak mnoho dialogů zní příliš strojeně, převážná většina příběhu je snadno předvídatelná a

nepřináší žádný zvrát. Naivnost, s jakou se Lili vrhá do vztahu s Tondou, ale i to, jak se záchranná mise rozhodne dostat Lili ze spárů pasáků, je pro dnešního čtenáře těžko únosná. Neuvěřitelně působí i závěrečná pohroma, která se na Liliinu postavu snese s takovou rychlostí, že se tomu diví i lékaři (str. 63).

Kdyby Eliášová prózu přesněji zasadila na časovou osu (do 90. let, ve kterých se událost skutečně stala), knize by to prospělo. Ovšem ona vypráví dvacet let starý příběh, jako by se mohl stát včera, což zkrátka nefunguje. Rozdíl mezi dnešní skutečností a skutečností *Listopadu* je stejně propastný jako mluva postav novely a jejich dnešních vrstevníků.

V romském světě není zrovna běžné, aby žena vydala knihu, navíc s postavou prostitutky. Za to si Eliášová zaslouží poklonu. Na druhou stranu, kdyby v titulu stálo jméno jakékoliv jiné neromské české autorky, nejspíš nikdo by se nerozpakoval novelu počastovat horšími soudy, než jsou ty moje. Závěr? Domnívám se, že vyznění recenze by neměl ovlivňovat autor knihy – stejně jako se literárnímu velikánovi nemusí vždy podařit napsat dobré dílo, i marginální autor může příjemně překvapit. A Ireně Eliášové se to v *Listopadu* bohužel příliš nepodařilo.

Eliášová, I.: *Listopad*. Kher, 2013. 72 s.